

РЕШЕНИЕ

№ 522

гр. София, 27.07.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, НО 30 СЪСТАВ, в публично заседание на шести юли през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Иван Коев

Членове: Стефан Милев
Теодора Анг. Карабашева

при участието на секретаря Светослава Хр. Матеева
в присъствието на прокурора Р. Д. Н.
като разгледа докладваното от Стефан Милев Частно наказателно дело № 20201100203387 по описа за 2020 година

Делото е разгледано от СГС като първа инстанция по реда на чл. 465 НПК след постъпило чрез Министерството на правосъдието на Р. Сърбия искане (с допълнително уточнение към него, докладвано в о.с.з на 06.07.2022 г.) да бъде призната и изпълнена в Р. България (съобразно чл. 463, вр. чл. 4, ал.3 НПК и ратифицираната от двете държави Европейска конвенция за международно признаване на присъди) влязлата в сила на 18.01.2019 г. Присъда от 30.01.2018 г. по дело № 1004/11 г. на Основния съд гр. Лесковец, с която българската гражданка Д. М. Д. – А. (ЕГН: *****) е била осъдена за две престъпления (укриване на данъци и митническа контрабанда, съответно – по чл. 229, ал.2 и по чл. 230, ал.1 от Наказателния кодекс на Р. Сърбия) и общо наказана с 1 година и 8 месеца лишаване от свобода и две парични глоби (200 000 динара – за укриването на данъци; и 50 000 динара – за митническата контрабанда).

Позовавайки се на прякото приложение на чл. 24, вр. чл. 21, ал.2, вр. чл. 1, б. „F“ от ЕКМПП (Конвенцията), съдът прие, че доколкото е налице „задочно осъждане“ от чуждестранен съд (поради неприсъствие на А. по време на съдебния процес в първата и втората инстанция), на лицето приоритетно следва да бъде предоставена възможност за възражение срещу (оспорване на) поискания за признаване и изпълнение съдебен акт. Такова е постъпило в указания срок, независимо, че НПК не предвижда регламент на посочената в Конвенцията процедура. В тази връзка, с Решение № 60205/21.12.2021 г. Върховният касационен съд е приел, че компетентен да разгледа възражението срещу сръбската присъда е именно СГС, на когото е подсъдно и самото производство по чл. 465 НПК.

При липсата на уреден процесуален ред за разглеждането и произнасянето по въпросното възражение, настоящият съдебен състав прецени, че най-напред следва да предостави на осъденото лице и неговия защитник възможност да изложат чрез

непосредствено изслушване оплакванията си срещу присъдата на Основния съд в гр. Лесковец, а след това - да съобрази основателни ли са тези оплаквания и дали са същинските предпоставки за признаване и изпълнение на съдебния акт при условията на чл. 463 и сл. НПК. Така, при изслушването на самата А. в проведеното на 06.07.2022 г. заседание същата разясни редица моменти, свързани с фактите по същество на приключилото в Р. Сърбия дело (защо и как са били изплащани заплатите на работещите в дружеството „Н.“ АД; кой – според нея – е следвало да следи за начисляването на данъка и дължимите осигуровки; моистри на какви суровини и материали е пренасяла през сръбската държавна граница, без обаче да бъде административно санкционирана на място нито веднъж; от кой момент лицето е разбрало за воденото срещу нея наказателно производство). Защитникът на А. – адв. Б., pledира, че искането на сръбските съдебни власти следва да бъде оставено без уважение: първо – поради липсата на двойна наказуемост на т.нар. „данъчно престъпление“, което всъщност било свързано с невнасяне на дължими осигуровки (чийто български аналог по чл. 259а НК е обявен от КС за противоконституционен); и второ – поради липсата на несъмнени доказателства в материалите от сръбското наказателно производство, че в действителност в процесния период осъдената е пренасяла през държавната граница посочените в присъдата суровини. Прокурорът от СГП, пък, предлага искането по чл. 465, ал.1 НПК да бъде допуснато и уважено само частично – относно наложеното на А. наказание 3 месеца лишаване от свобода за митническа контрабанда.

СГС намери, че повдигнатите с възражението по чл. 24 от Конвенцията (ратифицирана в случая и от „молещата“, и от „замолената“ държава по смисъла на чл. 4, ал.3 НПК) въпроси всъщност следва да бъдат разгледани в контекста на основанията за допустимост на производството по чл. 463 и сл. НПК и уредените в тази специфична материя предпоставки за евентуален отказ да се признае и изпълни чуждата присъда. Това би гарантирало единността на настоящата процедура, вместо същата да бъде изкуствено „разкъсвана“ на два последователни етапа – производство за произнасяне по възражението (във връзка с неговото уважаване или отхвърляне) и евентуално последващо производство по чл. 465 НПК. Още повече, че въпреки необходимостта правото на възражение да бъде непосредствено гарантирано и приложено по силата на чл. 5, ал.4 КРБ, остава неясно как точно българският съд би могъл, например, да ревизира и обяви „за нищожна“ присъдата, постановена в молещата държава (чл. 26, т.3 от Конвенцията).

В периода от м. юли 2008 г. до м. май 2010 г. българската гражданка Д. М. Д. – А. (ЕГН: *****) работила като директор на функциониращото в гр. Лесковец (Р. Сърбия) дружество „Н.“ АД. В края на 2010 г. прокуратурата в гр. Лесковец започнала разследване срещу А. за извършена от нея митническа контрабанда по повод внасяне на стоки и суровини за нуждите на предприятието през сръбската държавна граница, както и за избягване на данъчни задължения и осигуровки, които не били начислени при изплащането на възнагражденията на служителите във фирмата. На 23.03.2011 г. лицето се явило пред разследващ съдия в местния съд и било разпитано като заподозряно във връзка с двете деяния. След това А. напуснала Р. Сърбия и повече не се завърнала. Срещу нея бил внесен обвинителен акт в Основния съд в гр. Лесковец, който я обявил за издирване с разпореждане от 16.06.2017 г., а с друг свой акт (Решение от 01.11.2017 г.) съдът приел производството пред него да се развие в отсъствие на подсъдимата и назначаване на служебен защитник – адв. Марко Николич. С присъдата, чието признаване и изпълнение в Р. България се иска - от 30.01.2018 г. по дело № 1004/11 г., българската гражданка била призната за виновна за престъпление по чл. 229, ал.3 НК на Р. Сърбия (за това, че от втората половина на 2008 г. до края на м. август 2009 г. в гр. Лесковец, като директора на горепосоченото дружество, не е

декларирала факти, които са от значение за определяне на данъчните задължения, не е начислила, декларирала и платила данък върху работните заплати, не е изчислила и платила осигуровките за задължително социално осигуряване), както и за престъпление по чл. 230, ал.1 от сръбския наказателен закон (митническа контрабанда в периода от м. март 2009 г. до м. юни 2010 г. чрез пренасяне на химически суровини през сръбската държавна граница). Наложено било общо наказание 1 година и 8 месеца ефективно лишаване от свобода, както и две самостоятелни глоби за всяко едно от престъпленията – 200 000 динара и 50 000 динара. По жалба на служебния защитник присъдата била проверена от Апелативния съд в гр. Ниш (по дело № 1126/18 г.), който с Решение от 18.01.2019 г. я потвърдил изцяло и същата влязла в сила.

Две от възраженията на защитата на осъдената (адв. Б.) – за липсата на „двойна наказуемост“ на престъплението по чл. 229, ал.3 от сръбския НК и за недоказаност на митническата контрабанда по чл. 230, ал.1 от същия нормативен акт, не могат да бъдат споделени от СГС.

Деятелността, по повод на която е направено искането, съставлява престъпление и по българския закон (чл. 463, т.1 НПК). Очевидно от текста на обвинението и присъдата е, че сръбското законодателство инкриминира в един състав избягването (укриването) на данъчни задължения и осигуровки. И ако по отношение на задълженията за социално осигуряване искането в действителност се явява недопустимо (поради факта, че аналогичният „български“ състав на чл. 255б НК е приет едва през 2014 г. и не е действал към процесния период), то чисто „данъчната“ част на престъплението има „двойна наказуемост“, защото А. е била осъдена за неначисляване, недеклариране (по специално предвиден формуляр на декларация) и неплащане на данъци върху работните заплати на работниците в управляваното от нея предприятие (в смисъл на облагане на доходите на физически лица), а това поведение съвпада с признаците на чл. 255, ал.1, т.т.1 и 5 НК на РБ.

„Липсата на доказателства“ за контрабандното внасяне на инкриминираните по делото химически суровини (с принципен аналог по чл. 242, ал.1 от българския НК) също е голословно твърдение, защото събраните писмени материали (протоколи за доставка и приемане на суровините, складови отчетни документи, аналитични отчетни карти на доставчиците и т.н.) и показания на св. Б.М. (подлежащи в случая на оценка и от българския съд, съгласно чл. 26, т.4 от Конвенцията) еднопосочно разкриват, че именно поради липса на въпросните стоки на сръбския пазар в процесния период вносът им от Р. България е бил организиран от Д. А. без знанието и разрешението на сръбските митнически органи.

Извън изтъкнатото от страните, обаче, СГС откри основание да откаже признаване и изпълнение на сръбския съдебен акт в Р. България, които произтичат от начина, по който се е развило производството и осъдената е била санкционирана. Допуснати са били, на първо място, такива процесуални нарушения, които са ограничили правото ѝ на защита. В мотивите към първоинстанционната присъда „чисто шаблонно“ са били цитирани дадените от А. „защитни изявления“ пред разследващия съдия в досъдебното производство, но съдържанието им изобщо не е било обсъдено по същество и съпоставено с останалите доказателства. Не е посочен нито един свидетел или констатация на вещите лица, които практически да оборват (или да правят недоверлива) версията на подсъдимата защо и как е процедира при изплащането на възнагражденията. Вместо това, съдът абстрактно е приел, че изявленията на А. са „...неоснователни и целят да избегнат нейната вина и отговорности“. Защитата ѝ е била възпрепятствана и при по-нататъшното развитие на делото, защото от първата инстанция подсъдимата е била наказана с „ефективно“ лишаване от свобода, а в изготвената въззивна жалба нейният служебен адвокат

изрично е поискал, макар и алтернативно, „да се присъди условна присъда“ (видно от текста на въззивното решение, пресъздаващо в своята уводна част съдържанието на жалбата). По това искане, обаче, Апелативният съд в гр. Ниш (по образуваното пред него дело № 1126/18 г.) изобщо не се е произнесъл и го е оставил без отговор, приемайки (също изцяло „шаблонно“), че „... *тъй като в жалбата не се посочват някои обстоятелства, които първоинстанционният съд не е имал предвид и които биха повлияли на промяната на решението по наказателната санкция, предложението на защитника на обвиняемия за по-леко наказание този съд оцени като неоснователно*“. А въпросът да се отложи ли (чрез „условно осъждане“) изпълнението на лишаването от свобода е съществен не само във връзка със санкционирането на осъдената, но и по повод сега развиращата се пред СГС процедура по чл. 463 и сл. НПК, защото в нея „на изпълнение“ подлежат само ефективно наложени наказания. И ако сръбският съд в действителност беше разгледал това оплакване в хода на въззивното производство, щеше да стигне до извода, че наказанието (във вида му на ефективно изпълнение) се явява явно несправедливо (поради несъобразяването му с обществената опасност на личността на дееца и смекчаващите и отегчаващи обстоятелства около престъпленията) и в действителност изпълнението му следва бъде отложено като се „присъди условна присъда“. В този случай нямаше и как да се стигне до последващо искане лишаването от свобода да се признае и изпълни от българските съдебни власти.

Откритите пороци в съдебната дейност, в чийто рамки българската гражданска е била осъдена, всъщност не налагат в настоящото производство СГС да се произнася с нарочен акт по повдигнатото възражение по чл. 24 от Конвенцията (като например – да обяви, че счита присъдата за „нищожна“ по смисъла на чл. 26, т.3), защото наличието им попада под изрично регламентирани в раздел II на глава XXXVI от НПК основания изрично да се откаже признаване и изпълнение на сръбския съдебен акт. И присъдата на Основния съд в гр. Лесковец, и потвърждаващото я решение на Апелативния съд гр. Ниш не са постановени „...в пълно съответствие с принципите на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи...“ (чл. 463, т.3 НПК) и противоречат на „...основни принципи на българското наказателно и наказателнопроцесуално право“ (чл. 463, т.6 НПК).

Общо утвърденото изискване втората инстанция да даде мотивиран отговор на всички оплаквания (искания) на обжалващия подсъдим (или защитника му) е всъщност проявление на принципа на справедливия съдебен процес по чл. 6, пар.1 от КЗПЧОС, който в случая е бил пренебрегнат от Апелативния съд в гр. Ниш. Когато съдебният акт не съдържа произнасяне по поставените за обсъждане същински проблеми, в него на практика липсват мотиви и справедливостта на процеса е накърнена, защото е необходимо „...съдът по обжалването да покаже по един или друг начин, че действително е обсъдил съществените въпроси (...), а не потвърждава решението на по-долния съд без собствената им преценка“ (Helle v. Finland, 1997-VIII; 26 EHRR). А това в конкретния случай е налагало въззивната инстанция в детайли, на първо място, да обсъди защо не приема за достоверни иначе приобщените като доказателствено средство изявления на подсъдимата (относно причините за начина, по който са били изплащани възнагражденията), както и съответстващите им показания на св. Б.Й., който е бил категоричен, че „...никога не е получавал заповед от обвиняемата данъци и вноски да не се начисляват и плащат“. И което е по-важно – при произнасянето си втората инстанция е дължала изрично обсъждане на въпроса необходимо ли е в действителност общо определеното наказание лишаване от свобода от 1 година и 8 месеца да бъде ефективно изпълнявано, най-малкото – защото искане за „условна присъда“ е било направено в жалбата на служебния защитник. Произнасянето е било сведено единствено до вида и размера на санкцията (т.е. до преценката отговаря ли тя

на целите на наказанието и обстоятелствата на случая), но не и до възможността за отлагане на изпълнението ѝ. Това, впрочем, е не само в конфликт със справедливостта на процеса (като пречка присъдата да бъде призната и изпълнена по смисъла на чл. 463, т.3 НПК), но и разкрива противоречие с основните принципи на българското наказателнопроцесуално право (чл. 463, т.6 НПК). В него задължението на въззивната инстанция изрично да посочи „основанията, поради които не приема доводите, изложени в подкрепа на жалбата“ (чл. 339, ал.2 НПК) не е самоцелна разпоредба, а елемент от целия комплекс от норми, съществуващи като процесуална гаранция за правото на защита – основен принцип по чл. 17, ал.1 НПК. Към този комплекс от норми могат да бъдат отнесени и редица други разпоредби – правото на обжалване по чл. 55, ал.1 и чл. 318, ал.3 НПК, задължението за цялостна (служебна) проверка на присъдата, независимо от изтъкнатите в жалбата основания (чл. 314 НПК), но при спазване на забраната за „*reformatio in peius*“ (чл. 336, ал. 3 и чл. 337, ал.2 НПК), възможността пренебрегването на посочените правила да доведе до касиране на съответния съдебен акт поради ограничени процесуални права на страната (чл. 348, ал.3, т.1 НПК) и т.н.

Справедливостта на наказанието и съответствието му с извършеното престъпление (чл. 35, ал.3 НК), от своя страна, съставлява „основен принцип“ на българското наказателно право (отново в контекста на чл. 463, т.6 НПК), намиращ се в колизия с начина, по който осъдената А. е била санкционирана със сръбската присъда. Нашето законодателство недвусмислено е дефинирало, че наказанието е „явно несправедливо“, когато съдът неправилно е отказал прилагане на условното осъждане (чл. 348, ал.5, т.2 НПК). А, според СГС, фактите, намерени за установени в мотивите към присъдата и потвърждаващото я решение, с нищо не са налагали определената обща санкция лишаване от свобода за 1 година и 8 месеца да бъде „ефективно изтърпявана“. Касае се за неосъждано лице, за множество смекчаващи случая обстоятелства (икономическите условия, в които е било поставено да работи управляваното от осъдената предприятие на дружеството „Н.“ АД), за изминал дълъг период от време между инкриминирания в обвинението (до 2009 г.) и датата, на която осъждането е влязло в сила (м. януари 2019 г.) и което – дори самостоятелно погледнато – сочи, че ефективно наказване за подобно престъпление 10 години след извършването му с нищо не би постигнало поправителната и възпитателна цел на санкцията. Именно поради това – постановеното от сръбския съд „ефективно“ лишаване от свобода за българската гражданка Д.Д. – А., спрямо която – при аналогични факти и смекчаващи данни – българският съд неминуемо би приложил чл. 66 НК, се явява несправедливо и несъответно на престъплението, а оттам – и на един от основните принципи на материалното ни наказателно право (чл. 463, т.6 НПК). Следователно, поисканото признаване и изпълнение на сръбската присъда, в частта ѝ относно наложеното общо наказание 1 година и 8 месеца ефективно лишаване от свобода, следва да бъде отхвърлено.

На друго (самостоятелно) основание СГС прецени, че следва да отклони признаването и изпълнението на присъдата и в частта ѝ, с която за двете престъпления (по чл. 229, ал.3 и чл. 230, ал.1 от сръбския НК) А. е била кумулативно санкционирана и с парична глоба в общ размер на 250 000 динара. Общата давност за изпълнение на глобата по чл. 82, ал.1, т.5 НК е 2 години, а абсолютната – 3 години, считано от влизане на присъдата в сила (в случая – 18.01.2019 г.). Последната е настъпила на 18.01.2022 г. и очевидно за събирането на въпросната глоба не е било образувано изпълнително производство (по смисъла на чл. 82, ал.5 НК) от органите на НАП, доколкото става дума за все още непризнат съдебен акт. По тази причина наложеното наказание „глоба“ „не може да бъде изпълнено поради изтичане на предвидената в българския Наказателен кодекс давност“ – предпоставка за отхвърляне на искането (в

тази му част) по чл. 464, т.1 НПК.

Водим от всичко изложено дотук, Софийският градски съд (НО, 30 с.) намери, че следва да отхвърли поисканото от сръбските съдебни власти признаване и изпълнение на постановената спрямо осъдената българска гражданска чужда присъда, защото тя не съответства на основни принципи, залегнали в КЗПЧОС, в българското наказателно и наказателнопроцесуално право, поради което – съобразно чл. 465, ал.3-5 НПК,

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ изпратеното чрез Министерството на правосъдието на Р. Сърбия искане да бъде призната и изпълнена в Р. България влязлата в сила на 18.01.2019 г. Присъда от 30.01.2018 г. по дело № 1004/11 г. на Основния съд гр. Лесковац, с която българската гражданка Д. М. Д. – А. (ЕГН: *****) е осъдена за две престъпления (укриване на данъци и митническа контрабанда, съответно – по чл. 229, ал.2 и по чл. 230, ал.1 от Наказателния кодекс на Р. Сърбия) и общо наказана с 1 година и 8 месеца лишаване от свобода и две парични глоби (200 000 динара – за укриването на данъци; и 50 000 динара – за митническата контрабанда).

Решението подлежи на жалба или протест пред САС в 7-дневен срок от съобщаването му на страните по реда на чл. 465, ал.5-6 НПК.

След влизането му в сила, препис от решението да бъде изпратен в превод на сръбски език чрез Министерството на правосъдието на Основния съд в гр. Лесковец, Р. Сърбия.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____